

2010D13960

Voortijdig school verlaten

Verslag van een schriftelijk overleg

Vastgesteld d.d. ...

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van voormalig staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mw. Dijkma, d.d. 29 januari 2010 inzake de aanbieding van het onderzoek naar het aantal thuiszitters in de leeftijd van 5 tot 18 jaar in het schooljaar 2008–2009 (Kamerstuk 26 695, nr. 66). Bij brief van ... heeft de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, dhr. Rouvoet, deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie
Bošnjaković-van Bommel

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

- *Resultaten van het thuiszitteronderzoek*
- *Huidige maatregelen voor thuiszitters*
- *Aanvullende maatregelen voor thuiszitterproblematiek*
- *Motie Spekman*

II Reactie van de minister

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de CDA-fractie merken op dat thuiszitten zowel symptoom als voorbode van veel ellende is en dat het daarom serieus moet worden genomen. Wegblijven van school mag niet leiden tot wegblijven uit de maatschappij.

De leden hebben daarom met enige teleurstelling kennisgenomen van de brief van voormalig staatssecretaris, mw. Dijkema. De voorgestelde maatregelen vinden deze leden weinig concreet te noemen, of vertonen een erg vrijblijvend karakter. Ze spreiden daarmee een gebrek aan urgentiegevoel tentoon. Zo wordt door de voormalig staatssecretaris in haar brief gesteld dat de belangrijkste doelstelling «het gesprek tussen onderwijs, leerplicht, Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC), gemeenten en partners uit de (jeugd)zorg verder op gang te brengen» is. Een verdere uitwerking daartoe ontbreekt echter. Wat zijn concrete stappen die de minister wenst te zetten en wanneer wil hij dat doen, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de voormalig staatssecretaris inzake het onderzoek naar het aantal thuiszitters in de leeftijd van 5 tot 18 jaar in het schooljaar 2008–2009. De leden constateren dat de observaties die zij vijf jaar eerder hebben gedaan in het manifest van de PvdA-fractie «Geen kind tussen wal en schip» (2005), waarbij ook al een cijfer van 2500 thuiszitters werd genoemd, jammer genoeg nog steeds tot de praktijk van alledag behoren. Het is voor deze leden onacceptabel dat voor leerlingen die extra zorg en ondersteuning behoeven, er nog steeds sprake is van wachtlijsten en van thuiszitten. De leden hebben daarom nog enkele vragen over de brief. De leden zien het als een positieve ontwikkeling dat meer gemeenten hebben meegewerkt aan het onderzoek van Ingrado, vereniging voor leerplicht en RMC, om beter inzicht te krijgen in het aantal thuiszitters. De leden constateren dat op deze wijze nog beter de ernst en de problematiek van thuiszitters in beeld is gebracht.

De leden van de SP-fractie zijn blij met de aandacht voor de problemen rond thuiszitters. Iedere jongere verdient een plek op school en thuiszitten moet te allen tijde voorkomen worden. Wanneer dat wel gebeurt, is het zaak een jongere zo snel mogelijk weer op school te krijgen.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de voormalig staatssecretaris over het onderzoek naar thuiszitters, schooljaar 2008–2009. De leden zijn in het algemeen van mening dat de thuiszittersproblematiek zo omvangrijk en complex is dat deze vraagt om een stevige aanpak. Het onderzoek dat uitgebreider is dan vorig jaar kan hiertoe een belangrijke aanzet geven. Het is belangrijk om te onderkennen dat thuiszitten vele achtergronden kan hebben. Gedragsproblemen of psychische problemen spelen soms een rol. Ook kan een moeilijke thuissituatie een rol spelen. Het komt voor dat kinderen van school gestuurd worden en er geen plek meer voor ze is. Ouders staan er

met hun kind alleen voor. De leden vinden dat er voor ieder kind een passende oplossing gevonden moet worden. Het motto van deze leden is: geen kind een dag van school. Deze leden hebben aanleiding gezien tot het stellen van de volgende vragen.

Resultaten van het thuiszitteronderzoek

De leden van de SP-fractie merken allereerst op dat de opmerking van een gemeente, dat er geen enkel zicht is op het aantal thuiszitters, ongerust stemt. De leden vragen of het hier om een uitzondering gaat, of dat dit vaker voorkomt. Zijn gemeenten goed op de hoogte van het aantal thuiszitters en van de mogelijkheden die zij hebben dit tegen te gaan? Zegt het iets over het functioneren van Leerplicht in die plaatsen, zo vragen de leden.

Huidige maatregelen voor thuiszitters

De leden van de CDA-fractie vragen hoe het mogelijk is dat thuiszitters gemiddeld pas na 28 dagen bekend zijn bij Leerplicht en dat meer dan 50% van de scholen hun thuiszitters meer dan een maand te laat melden. Hopelijk is de minister met deze leden van mening dat de wettelijke termijn van drie dagen gehandhaafd zou moeten worden. Voormalig staatssecretaris Dijkema stelde in dit kader terecht dat scholen verplicht zijn om verzuim te melden bij ongeoorloofde afwezigheid. Maar waarom gebeurt dit niet, dan wel veel te laat? Welke stappen is de minister voornemens te zetten om scholen te dwingen tot inachtneming van de wettelijke termijn? Is het een vreemde gedachte dat we, door een dergelijke onverschillige houding van scholen, per definitie een slecht zicht zouden kunnen hebben op het werkelijke aantal schoolverzuimers, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie delen de opvatting van de voormalig staatssecretaris dat alles op alles gezet moeten worden om te voorkomen dat leerlingen thuis komen te zitten. Het is zorgwekkend om te zien dat thuiszitters gemiddeld pas na 28 dagen bekend zijn bij Leerplicht, terwijl volgens de Leerplichtwet na drie dagen melding zou moeten plaatsvinden. Deelt de minister de mening van de onderzoekers van Ingrado dat een snellere melding aan Leerplicht gestimuleerd moet worden? Indien dit het geval is, hoe gaat de minister gemeenten erop aanspreken om deze melding daadwerkelijk na drie dagen te laten plaatsvinden? Zijn er ook sancties verbonden aan scholen die thuiszitters te laat melden? De leden begrijpen dat in een zorg- en adviesteam (zat) de hulpverlening voor een jongere door verschillende partijen, waaronder ook Leerplicht en gemeenten, opgepakt wordt. De leden vragen wie controleert of leerplichtambtenaren hun werk goed doen. Voorts vragen de leden of gemeenten worden aangesproken als ze het niet goed doen. De leden lezen dat er een aantal initiatieven zijn opgezet, zoals Herstart, het infopunt passend onderwijs, Rebound-en Op de Railsvoorzieningen, om het aantal thuiszitters terug te dringen. De leden stellen echter vast dat er nog steeds geen sprake is van een daling van het aantal thuiszitters. Kan de minister hier een verklaring voor geven? De leden delen de opvatting dat het van belang is dat scholen en leraren beter toegerust moeten zijn om te kunnen omgaan met gedragsproblemen bij leerlingen. Uit het Ingrado onderzoek blijkt dat de voornaamste reden voor thuiszitten naast gedragsproblematiek ook psychische problematiek blijkt te zijn. De leden vragen of de minister van mening is dat scholen en leraren ook toegerust moeten zijn om te kunnen omgaan met psychische problematiek? Is de minister van mening dat leraren en scholen op dit moment voldoende toegerust zijn om hiermee om te gaan? Indien dit niet het geval is, hoe wenst de minister dit aan te pakken? De leden vragen voorts hoeveel

plaatsen beschikbaar zijn bij Rebound-en Op de Railsvoorzieningen. Kan er nader gespecificeerd worden voor welke doelgroep deze voorzieningen beschikbaar is? Onderwijsconsulenten bemiddelen tussen ouders en school om voor (thuiszittende) geïndiceerde leerlingen een goede plek in het onderwijs te vinden. Deelt de minister de opvatting dat er blijkbaar onvoldoende plaatsen beschikbaar zijn voor geïndiceerde leerlingen, gezien het feit dat er dagelijks tussen de 800 en 1100 jongeren thuiszitten? De vorming van «plusvoorzieningen» zou een bijdrage kunnen leveren aan de daling van het aantal thuiszitters. De leden vragen op welke wijze de extra 60 miljoen euro verdeeld gaat worden over scholen. Deelt de minister de mening dat een ontschotting van de beschikbare middelen (AWBZ¹, OCW-gelden) eveneens een bijdrage kan leveren aan de oplossing voor thuiszittersproblematiek?

De leden van de SP-fractie constateren dat de voornaamste redenen van thuiszitten, volgens het onderzoek van Ingrado, gedrags- en psychische problemen zijn. De leden willen graag weten op welke manier deze problemen een schoolcarrière in de weg staan. Gedrags- en psychische problemen komen immers bij veel meer kinderen voor dan bij de groep die valt onder de thuiszitters. Zijn de scholen niet goed genoeg uitgerust? Is de ondersteuning voor deze kinderen niet op niveau? Of gaat het om een groep die extreem moeilijk te plaatsen is? Welke zogenaamde bijredenen worden bij deze groep vooral opgegeven? Ziet de minister mogelijkheden om de situatie voor deze kinderen te verbeteren, zo vragen de leden.

De leden willen voorts weten hoe het komt dat er zoveel tijd zit tussen de begindatum van het thuiszitten en de datum waarop de melding bij Leerplicht binnenkwam. In plaats van de drie dagen die ervoor staan, duurt dit nu gemiddeld 28 dagen. Zij vragen aan de minister waar dit aan ligt. Zijn scholen traag met het doorgeven van de ongeoorloofde afwezigheid van een leerling? Zo ja, hoe komt dat? Speelt de angst voor eventuele imagoschade daarbij een rol? Kan de minister andere factoren noemen die hieraan bijdragen? Wellicht ligt de oorzaak van de lange periode bij Leerplicht. Is dat het geval? Heeft dit te maken met een capaciteitsprobleem? Kan de minister aangeven hoe hij denkt dit probleem op te lossen? Zijn er manieren waarop scholen gestimuleerd kunnen worden melding te maken, zo vragen de leden.

De leden van de VVD-fractie vragen hoe de minister de rechtspositie van ouders beoordeelt in gevallen waarin een leerling van school is gestuurd en andere scholen een leerling weigeren.

Voor leerlingen die (tijdelijk) niet in hun reguliere klas kunnen blijven, zijn er vanaf circa 2000 Rebound- en Op de Railsvoorzieningen. In het verleden is gebleken dat deze voorzieningen niet altijd voldoen aan de eisen die aan onderwijskwaliteit worden gesteld. Hoe is het momenteel gesteld met de onderwijskwaliteit op deze voorzieningen en welke beleidsaanpak wordt nog overwogen om het onderwijs in deze instellingen te verbeteren?

Vorig jaar bleek dat voor 50% van de thuiszitters geldt dat de school te laat melding maakt van verzuim. Zijn hier nieuwe cijfers van bekend? In hoeverre kan de minister al iets zeggen over de effecten van de vereenvoudigde verzuimmelding? Hoe kijkt de minister aan tegen de verantwoordelijkheid van scholen om verzuim tijdig te melden? Overweegt de minister (hardere) sancties in het geval een school het verzuim niet tijdig meldt? Zo ja, welke? Zo nee, waarom niet?

Voorts vragen de leden hoe het staat met het voornemen van de regering om thuisonderwijs te verplichten voor kinderen die vanwege een geloofsovertuiging vrijstelling hebben van de leerplicht. In het verleden overwoog de voormalig staatssecretaris wetgeving. Is de minister het met

¹ AWBZ: Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten.

deze leden eens dat ook deze kinderen recht hebben op goed onderwijs, zo vragen zij.

Aanvullende maatregelen voor thuiszitterproblematiek

De leden van de CDA-fractie vragen of scholen thans onvoldoende werk maken van de aanpak van thuiszitterproblemen. Is dat hoe deze leden de mededeling moeten lezen dat de invoering van passend onderwijs zal bijdragen aan «het oplossen van de thuiszitterproblematiek»? En in hoeverre wordt het thuiszitten mede veroorzaakt door het ontbreken van een passend aanbod door scholen. Is het de minister bekend of in het mbo onderwijsinstellingen er voldoende in slagen om tussentijdse instroom toe te laten en te faciliteren? Is er bijvoorbeeld een effect van de tweede teldatum in het mbo te zien, niet alleen ten aanzien van het op school blijven van mogelijke uitvallers, maar juist ten aanzien van nieuwe tussentijdse instroom, zo vragen de leden.

Is de minister het met deze leden eens, dat scholen adequater moeten melden; dat alle gemeenten hun leerplichtambtenaren actief moeten inzetten bij het opsporen van thuiszitters en het bemiddelen naar een adequate onderwijsoplossing en dat onderwijsinstellingen flexibeler moeten inspelen op tussentijdse instroom? En zo ja, is de minister bereid om hiervoor de nodige stappen te zetten?

Deze leden zijn van mening dat thuiszitten serieus moet worden genomen. Wegblijven van school lijkt onschuldig, maar het kan in veel gevallen leiden tot wegblijven uit de maatschappij. Dat moeten worden voorkomen, zo menen deze leden.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat uit het onderzoek van Ingrado blijkt dat de oplossingsrichtingen van individuele casuïstiek moeilijk te benaderen valt met een globale oplossingrichting per casus. De leden lezen uit het onderzoek van Ingrado dat deskundigen het beoordelen van individuele casuïstiek zien als «een helse klus» waarbij de onderzoekers «geschrokken zijn van de kennelijke onoplosbaarheid van de casussen» (pagina 24). De leden lezen in de brief dat de invoering van passend onderwijs zal bijdragen aan het oplossen van de thuiszittersproblematiek. De leden horen graag van de minister op welke wijze het aantal thuiszitters door invoering van passend onderwijs zal worden teruggedrongen en op welke wijze passend onderwijs voor oplossingen gaat zorgen voor de individuele casussen. Voorts vragen de leden of de minister een reactie en mogelijke beleidvoornemens wil geven op de zes aanbevelingen van het Ingrado rapport (pagina 27).

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de aanbevelingen uit het rapport van Ingrado. Zij zijn blij dat de aanbeveling om de registratie beter te laten verlopen, wordt overgenomen, zeker gezien hier in het verleden al verschillende malen op is geweest door leden van de Tweede Kamer. Daarnaast plaatsen de leden vraagtekens bij de aanbeveling om te beginnen met overleg naar het model van de Rotterdamse actietafel. De leden vragen of een nieuw overlegorgaan de problemen van deze jongeren gaat aanpakken. Hoe ziet de minister dit? Hebben juist de zat's die rol niet, zo vragen zij. Tot slot merken de leden op dat zij van mening zijn dat er weinig actiebereidheid spreekt uit de onderhavige brief. Vooral de problemen rond het melden van thuiszitten vragen om snelle en adequate aanpak, niet om een nieuw overlegorgaan, zo stellen deze leden.

Motie Spekman

De leden van de CDA-fractie merken op dat de voormalig staatssecretaris terecht constateert dat «leerlingen, waarvoor nog geen school is

gevonden», «vrijwel direct terecht [moeten] kunnen bij een dagbestedingsproject, dagopvang, of dagbehandelingstraject». Weinig mensen zullen het daarmee oneens zijn. De vraag van de leden is echter, of dit ook gebeurt en hoe de minister hierin verbetering wil brengen. Hoe gaat de minister zorgen dat er geen onoverbrugbare kloof ontstaat tussen thuiszitten en weer opnieuw naar schoolgaan?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de motie Spekman¹ waarin de regering verzocht wordt nog voor de inwerkingtreding van de gewijzigde Wajong, per REC-school of cluster REC-scholen inzichtelijk te maken hoeveel kinderen zij naar huis sturen dan wel er thuiszitten, inderdaad deels beantwoord wordt door de cijfers uit het Ingrado onderzoek. De leden willen graag een reactie van de minister op het tweede onderdeel van de motie waarin gevraagd wordt om de leerplichtambtenaar te koppelen aan een of meerdere REC-scholen waarbij maatregelen genomen moeten worden, zodat die kinderen die nu thuiszitten en voor wie (nog) geen school gevonden is, *vrijwel direct* plaatsing plaatsvindt bij een dagbestedingsproject, dagopvang of dagbehandelingstraject zodat de kloof tussen thuiszitten en weer naar school niet onnodig groot wordt. De leden gaan ervan uit dat alle inspanningen er nu al op gericht zijn om kinderen zo snel mogelijk in het onderwijs te plaatsen. Deelt de minister deze opvatting? Graag horen de leden wat de reactie van de minister is op het voorstel om *vrijwel direct* een dagbestedingsproject, dagopvang of behandelingstraject voor thuiszittende kinderen te creëren.

II Reactie van de minister

¹ Kamerstuk 31 780, nr. 37.